

Suplement

La **VIAGGA** *de*
DONES
de **1918**

Catalunya A

EL GENER DE 1918 BARCELONA VA SER ESCENARI DE VAGUES, TANCAMENTS DE BOTIGUES, TEATRES I COMERÇOS DURANT DUES SETMANES.

Les protagonistes de tal obra van ser dones entre 13 i 30 anys, les quals enfront de la carestia de la vida van decidir paralitzar-ho tot al crit de:

“La vida s’ha fet ja impossible”

Per Cynthia Luz Burgueño
Ensenyament
Sector Social Barcelona

L'impacte de la Primera Guerra Mundial en l'economia del país va provocar una pujada de preus dels aliments bàsics com el pa, el carbó, l'oli, les patates i el bacallà; la qual cosa va perjudicar greument les famílies obreres que ja vivien sota una situació de pobresa.

La dones van provocar que la rosa de foc resplendís en un context internacional tenyit per les revolucions russa, alemanya i hongaresa, l'eco de les quals ressonaven a l'Estat espanyol amb grans fites com la Vaga General de 1917 que va acabar amb més de 70 morts, 2.000 detinguts i la caiguda del Govern. Eren anys d'importants mobilitzacions, vagues i crisis polítiques en el que va passar a la historiografia com el Trienni Bolxevic en un convuls context internacional marcat per la guerra i la revolució.

Per què les dones? Toni Álvaro, autor del llibre La Revolta de les Dones. (Barcelona 1918), explica que les dones eren les qui sofrien en les seves llars el fred i la fam que passaven els seus fills, la qual cosa les faria prendre consciència sobre la necessitat de guanyar espai públic. És a dir, les conseqüències de la crisi les convertia en responsables de gestionar la pobresa extrema a les llars i les obligava a sortir-ne i trencar el model de dona domèstica i submissa perpetuat en aquestes èpoques.

Aquesta experiència és una entre tantes en les quals les dones han complert un rol de frontissa fonamental, vinculant els centres de treball amb altres capes de la societat, per la doble posició a la fàbrica o centre de treball i la llar. És a dir, per la seva 'doble

▲ 33%
Augment del preu del carbó, imposit per la Junta de Subsistències de Barcelona

500
Dones van seguir la primera manifestació davant del govern civil

Llargues cues es produïren en fleques i altres establiments per comprar aliments bàsics

presència' en el treball assalariat i en el treball domèstic, o 'treball de reproducció no remunerat', han demostrat estar en determinats moments històrics a l'avantguarda de la conflictivitat obrera, trencant el rol subsidiari que els havia estat assignat històricament en el món laboral, en la conflictivitat obrera i en l'espai públic, trencant l'aïllament.

L'ESPURNA QUE VA ENCENDRE LA REVOLTA DE LES DONES

L'espurna que va encendre aquesta rebel·lió salta quan la Junta de Subsistències de Barcelona va imposar un preu al carbó que els botiguers rebutjaven, ja que suposava un preu major en un 33% del acordat per aquesta Junta. Van ser les dones treballadores, veïnes i mestresses de casa entre 13 i 30 anys d'edat, les qui van començar a mobilitzar-se canalitzant així la ràbia de la població. Així ho descriu un diari de l'època El Diluvio: “Serían aproximadamente las diez de la mañana cuando una vecina fijó en una pared un escrito invitando a todas las ciudadanas del barrio de Atarazanas, a que acudieran al gobierno civil de la provincia en gran manifestación contra los exorbitantes precios de las subsistencias y la negativa de los carboneros a vender el carbón a precio de tasa. La invitación de la vecina fue prontamente atendida por numerosas mujeres y enseguida quedó organizada la manifestación. Figuraban en ella, más de 500 mujeres”.

Segons el mateix diari, aquesta «veïna» va començar a ser cridada pel seu nom: “De la manifestación se destacó entonces una comisión de cinco mujeres, presidida por la organizadora de dicha manifestación, llamada Amalia Alegre”. El governador es va veure obligat a atendre les seves exigències, “al cual dijeron que ante los precios alcanzados por las subsistencias la vida se ha hecho ya imposible, y al gobierno toca buscar remedio al mal”.

La manifestació va acabar fins a Plaça Sant Jaume, on una nodrida quantitat de dones va haver de ser atesa per l'alcalde. Les manifestacions van continuar a la tarda, aquesta vegada acompanyades pels seus fills i familiars, acabant la seva visita a la seu del Govern Civil on també van haver de ser rebudes per a escoltar els seus reclams.

L'endemà la situació continuava igual, el preu del carbó i dels aliments bàsics seguia pels núvols. Les dones van tornar a concentrar-se a la tarda en el Paral·lel, al crit de “¡Abajo los acaparadores! ¡Queremos las subsistencias baratas!”. Elles preferien que les dones fossin les protagonistes de les manifestacions, perquè

La ciutat de Barcelona buida a causa de la vaga

pensaven que així serien més ateses les seves demandes que els homes. Encara que com veurem, la unitat amb els seus companys va ser inevitable.

La manifestació va anar creixent quan van decidir passar pels bars, teatres i els music-halls, on treballaven centenars de dones. I obligar així als amos a tancar, mentre convidaven a les treballadores cambres, ballarines i artistes a unir-se a la protesta. Res les detenien, ni tan sols les amenaces de la policia. Al crit de 'Tenim gana! Volem l'abaratiment de les subsistències! van anar tancant tot, alliberant a les treballadores perquè poguessin unir-se a la manifestació, apedregant i trencant els cristalls dels establiments els amos dels quals es resistien a tancar. També detenien els tramvies de les Rambles, convidant a les dones a què baixessin i s'unissin a la protesta.

DELS CARRERS A LES VAGUES. L'OCCUPACIÓ DE LA SEU DEL GOVERN

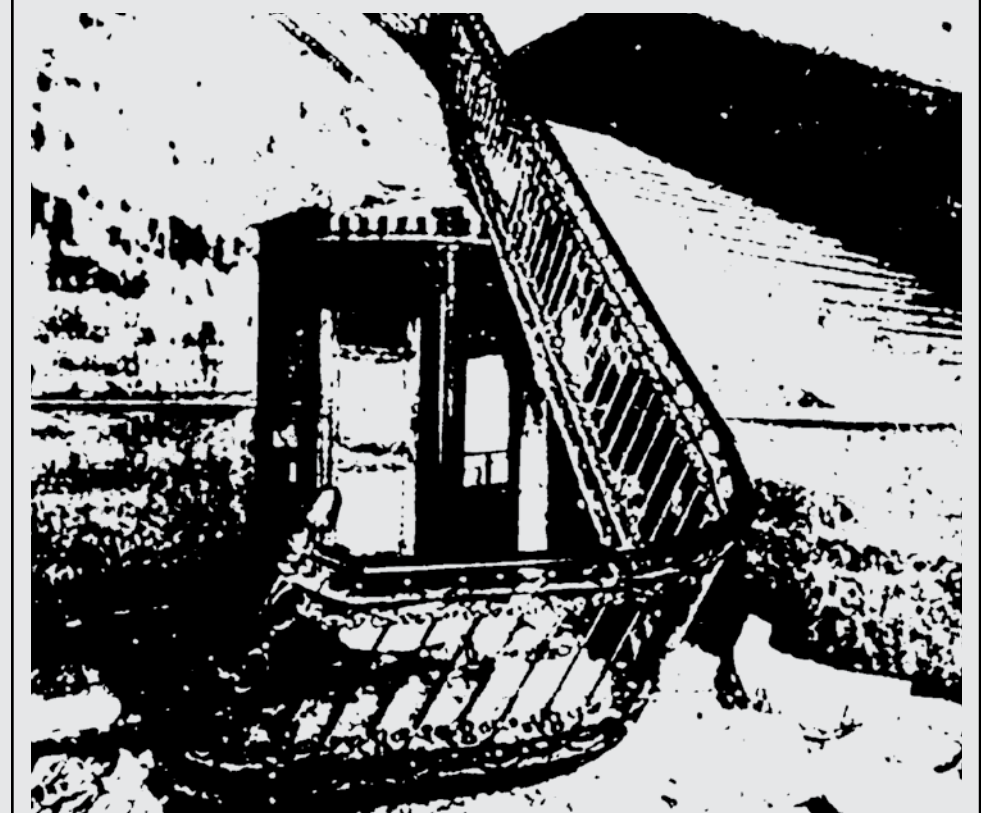
El moviment espontani i motoritzat per la fam va adquirir suport i simpatia per sectors de la classe treballadora i fins i tot els estudiants van acordar en assemblees sumar-se a les manifestacions. Així ho descriu el diari El Diluvio, quan dissabte 12 de gener, de 1918: “Como prueba de solidaridad con las manifestantes y dar fuerza al acto, habían abandonado el trabajo las obreras de las fábricas... Y las manifestaciones crecían al grito de ¡Mujeres a la calle, a defenderse del hambre y a poner remedio al mal! ¡Por humanidad, a la calle todas!”

Les manifestacions continuaven dia a dia, malgrat que els carrers i els mercats començaven a estar controlats per les forces policials i malgrat les detencions de desenes de dones -especialment les treballadores cambres- i homes. En les reunions amb l'alcalde i el governador les dones es plantaven dient que: “Si no se solucionan las demandas de los trabajadores, harán parar a los hombres, obligándoles a que se queden en casa, y las mujeres se echarán a las calles seguras de imponerse, ya que toda la razón las asiste”.

El dilluns 14 de gener Barcelona va començar el dia amb milers de dones als carrers recorrent tots els centres de treball, botigues i fàbriques per a convidar a les dones a abandonar el treball i unir-se a la manifestació. Entre 3.000 i 4.000 dones van fer marxes paral·leles en diferents punts de la ciutat i més de 14.000 havien fet vaga a les fàbriques, sumant-se a les manifestacions.

Durant la tarda d'aquell dilluns, al voltant de 5.000 dones van entrar a l'edifici del Govern civil

“Les dones van provocar que la rosa de foc resplendís en un context internacional tenyit per les revolucions russa, alemanya i hongaresa”

A sobre: Imatge de les escales del Govern civil després del desallotjament de les dones concentrades i la caiguda de la barana.

Pàgina següent: Diverses barracades impediten el pas de tramvies

per a parlar amb el governador, on es reunia la Junta de Subsistències, saltant un gran cordó de guàrdies de seguretat que custodiaven l'entrada. Immediatament el govern va manar desallotjar l'escala on es concentraven milers de dones que van ser empeses des de dalt mentre resistien des de baix, el que va donar com a resultat 25 manifestants greument ferides quan es va desprendre la barana de ferro de l'escala. Fora de l'edifici, sense por i amb més ràbia, les esperaven milers de dones més que van continuar parant i buidant carros de carbó i enduent-se aliments de les carnisseries. ▶

DILLUNS 14 DE GENER

Gairebé
4000
Dones en marxes paral·leles a la ciutat de Barcelona

14.000
Dones en vaga a les fàbriques

5.000
Dones entren a l'edifici del Govern civil per a parlar amb el governador

25
Manifestants ferides

I LA VAGA ES VA FER GENERAL A BARCELONA

Això no va frenar a les dones, malgrat el fort dispositiu policial que custodiava la ciutat sencera i protegia molt especialment la seu del Govern. L'endemà l'atur a les fàbriques va ser massiu, protagonitzat tant per dones com per homes. Els centres de treball amb majoria de dones treballadores, com a guarderies o perfumeries, van tancar tots. Els periòdics anuncien que *"Puede decirse que el paro fue general"*.

Van haver de tancar els cinemes, els teatres i els mercats, enfront de l'imminent assalt de les manifestants, que en el seu pas bloquejaven tramvies i sostreien productes de les botigues d'aliments i repartien el pa que treien de les botigues. Mentre als carrers les manifestacions no cessaven, amb durs enfrontaments amb la guàrdia civil, càrregues, corregudes i detencions.

L'atur i les protestes es van estendre tota la setmana i el dijous 17 en un míting, en el qual no permetien l'entrada als homes excepte periodistes acreditats, van aprovar demandes com: subsistències al mateix preu que abans de la guerra, reducció del lloguer en un 20%, readmissió de 6.000 treballadors del transport acomiadats. Les van presentar al govern civil, on els van prometre que es complirien algunes de les seves demandes.

Inconformistes i en rebel·lió, van intensificar la vaga i van parar al voltant de 20.000 treballadores. Les aturades i manifestacions van continuar amb diferent intensitat fins el dijous 24 de gener amb mítings i promeses del Govern de solucions que no arribaven mai.

En la resta de l'Estat es van anar desenvolupant processos similars i pels mateixos motius, com a La Corunya, Alacant i Màlaga. Les fàbriques en vaga augmentaven, aturant-se també els homes, ja que la falta de dones impedia continuar la producció.

L' "ESTAT DE GUERRA" CONTRA LES BRAVES DONES EN VAGA

El dimecres 23 de gener, el Govern central va destituir el governador civil de Barcelona, Sr. Auñón, designant transitòriament com a governador interí a Prat, president de l'Audiència. L'endemà 5.000 dones acudien a un míting a la Font del Gat, que va acabar dissolt per la guàrdia civil.

Només l'"estat de guerra" a la província de Barcelona va poder fer-les callar, amb l'exèrcit custodiant els mercats i comerços, les tropes als carrers i amb la instal·lació de metralladores en diversos punts estratègics de la ciutat. Així van acabar dissolent tota la protesta

"Perquè no comencem de zero, conèixer les experiències de les vagues de dones i el seu impacte al conjunt de la classe treballadora és imprescindible"

i finalment el dissabte va assumir el nou governador civil González Rothwos, qui va anunciar una sèrie de mesures per a augmentar el proveïment de productes de primera necessitat, enumerant una llista de preus per a aquests productes i informant les sancions enfront de la no acceptació pels botiguers dels preus taxats. Patrulles de l'exèrcit supervisarien que els establiments es tornessin a obrir i que el preu al qual vendrien els productes respectés les instruccions donades.

Les dones rebels van tornar a les fàbriques i als centres de treball. Però la revolta va acabar després de fortes setmanes de vagues després d'una revolta intensa, paralitzant la ciutat sencera, ocupant la seu del Govern, provocant la dimissió del governador civil. I sobretot, imposant les seves demandes per a millorar el proveïment i baixar preus.

Perquè no comencem de zero en la conquesta pels nostres drets, conèixer les experiències de les vagues de dones i el seu impacte al conjunt de la classe treballadora és imprescindible. Aprendre de les batalles de gènere en la lluita de classes és una tasca conscient per a construir un feminisme combatiu, de classe i militant.

Aquesta gran vaga, poc estudiada i coneguda, ha estat una fita important de les batalles a reprendre, que va començar de manera espontània i es va desenvolupar amb les dones organitzades en assemblees, comissió de dones, mítings en els quals decidien les seves demandes. Les seves imatges en blanc i negre avui es podrien visualitzar a color, en un context en el qual el moviment de dones i feminista parla el llenguatge de les «vagues de dones» el 8 de març contra la precarietat, la pobresa i la violència masclista, amb el color lila. O amb el color verd de les Kellys i i de les treballadores de residència de Bizkaia. ●

DIMECRES 23 DE GENER

**Destitució
de Ramón Auñón,
governador civil
de Barcelona**

DIJOURS 17 DE GENER

Prop de
20.000
Treballadores
en vaga

DEMANDES

-20%
Preu
del lloguer

6.000
Treballadores del
transport readmesos

Subsistències
al mateix preu que
abans de la Guerra

